

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

Cap. XXXIV. Libri prohibiti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

seu per eum eligendi Confessarii, elemosyna, quæ in beneficium Religionis, seu Conventus, cui de jure facienda esset restitutio, si cautè fieri potest, erogetur: ut ibi textus; quem inutile non foret inspicere.

CAPUT XXXIV.

Prop. XLV. ab Alex. VII. &c.
Libri prohibiti.

1. PROP. 45. Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, usque dum adhibita diligentia corrigantur.

Propositio directè opponitur dispositioni, quæ habetur in primo Canone Bullæ Cœnæ, & in decima ex regulis Indicis librorum prohibitorum, jussu Tridentinæ Synodæ editis, & à Pio IV. constituta. Dominici 24. Martii 1564. comprobatis, prout in sequentibus patebit, quæ propterea Confessarium legere non pigeat.

2. Queritur, an sit differentia inter libros prohibitos?

Resp. Affirmativè: duplex statuitur librorum prohibitorum classis: in prima, ponuntur libri hæreticorum tractantes de Religione, vel hæresim continentes; in secunda verò, libri cujusvis auctoris, etiam Catholici, qui prohibentur propter Doctrinam, quam continent, falsam, non sanam, suspectam, offensivam, scandalosam, &c.

3. Queritur, quinam libri dicantur tractare de Religione, vel hæresim continere?

Resp. Hæresim continet, qui aliquid do-

cet contra aliquem articulum fidei, V. G. septem non esse Sacramenta: sub speciebus panis non esse Corpus Christi: Pontificem Romanum non esse verum Christi Vicarium, & Petri successorem, &c. de Religione tractat, qui de iis agit, quæ ad fidei expositionem spectant, in quibus divina scriptura, aut aliqua pars illius explicatur; aut, qui tractat de Theologia scholastica, vel morali, vel de aliqua illius parte, aut agit de cultu, Deo, & Sanctis debito, de Sacris ritibus, de Clericis, de Monachis, & Prælatibus, de visibili, & invisibili Ecclesia; hæc omnia ad Religionem Catholicam spectant. *Sonsa Apodisismi Inquisit. lib. 1. cap. 21. num. 5.*

4. Queritur, quæ parva legatur, qui legit Hæreticorum libros, hæresim continentes, vel de Religione tractantes?

Resp. Ligatur excommunicatione in Bulla Cœnæ, reservata Pontifici; nam in ejus primo Canone excommunicantur, scienter absque Sedis Apostolicæ licentia, legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, publicè, vel occultè libros Hæreticorum, hæresim continentes, vel de Religione tractantes; & quia loquitur per disjunctivam, vel sufficit, quòd, aut hæresim continet, vel de Religione tractet; & necesse non est, quòd ex instituto, vel ex professo de hæresi tractet, sed sufficit unicam continere, quia unam continens verificatur hæresim continere; expressè tamen debet de Religione tractare, nec sat est obiter unam, vel alteram propositionem de Religione intermiscere cum materia diversa, quam ex instituto tractat: discrimen habes ex istis hæresim continentes, vel de Religione tractantes.

5. Qua-

¶ Quatuor itaque conditiones ex Fa-
gnan. in 1. *Decretal. cap. damnamus de*
sum. Trinit. num. 19. requiruntur ad ex-
communicationem incurrendam 1. ut
Libri sint Hæreticorum. 2. ut hæresim
contineant, vel de Religione tractent. 3.
ut scienter legantur, vel imprimantur,
hoc est, cum notitia, quod sint tales. 4. ut
fiat sine licentia Sedis Apostolicæ.

6. Sed dubitatur, *an requiratur,*
quod Author sit damnatus?

Resp. Negativè, sed fat est, ut sit hære-
ticus, sive damnatus, sive non; nam de
Hæretico non damnato, nec notorio, ve-
rè dicitur, quod sit hæreticus, & in Bulla
absolutè ponitur; *libros Hæreticorum.*
Advertens in legendo, hæresim in Libro
contineri, etiam ignorato authore, te-
netur cessare, quia licet ignorantia ex-
cuset à censura, tamen tunc non igno-
ratur Auctor, sed solum certus, & dam-
natus; *Carena de offis. Inquisit. par. 2.*
tit. 10. num. 4.

7. Quæritur, *an scienter legens librum*
Hæreticæ, simul hæresim continentem,
& de Religione tractantem duplici ex-
communicatione innotetur?

Resp. Affirmativè; ratio est, quia alte-
rum per se ad excommunicationem
sufficit, ergo, dum simul concurrunt,
duas inducunt; alioquin æquè puniendus
foret, qui duplicatam habet in trans-
gressione malitiam, quam, qui simpli-
cem, quod non conceditur.

8. Quæritur, *an ad censuram Bullæ in-*
scribendam sufficiat legere manuscripta
ab hæretico, si hæresim contineant, aut
de Religione tractent?

Resp. Affirmativè, *Soula num. 8.* nam
sunt verè libri; unde excommunicantur,

qui præfatorum allegatos libros, vel eo-
rum partes legunt, quamvis in ea parte,
in qua hæresis non continetur. Item, si le-
gatur Index Libri, proemium, & litera ad
Lectorem, quia hæc sunt pars libri; quod
debet esse inter Doctores commune, ut-
potè sententia tutior; nam, Index totam
Libri summam amplectitur; proemium,
& litera ad lectorem, ea, quæ in libro tra-
ctantur, & Authoris mentem aperiunt,
in quibus legendis est periculum perden-
di fidem.

9. Sed quid, *si legat folia, & frag-*
menta, in Librum non congesta, seu tra-
ctatus non integros?

Resp. Eadem censura ligatur, quia
verè hæc sunt partes libri: qui librum
prohibet, singulas ejus partes prohibe-
re reputatur; ideo, sicut in libro legi ne-
queunt, sic nec extra; maxime, quia in fo-
lius, & fragmentis reperiri potest illa fo-
la hæresis, ob quam liber erat damna-
tus, & periculum iamminet semper infe-
ctionis hæresis, & erroribus Hæretico-
rum succumbere, cui legens se exponit;
& quamvis Bulla libros nominet, non
ideo excludit folia, & fragmenta, quæ
sunt partes libri, aliàs in fraudem legis,
per folia in volumen non redacta, tuto
legi possent hæreses, & sic disseminari:
exprimit itaque Bulla libros, quia eorum
frequentior est usus; at nominatis iis,
etiam censentur, expressa alia, quæ ad hæc
reducuntur; rigori verborum standum
non est, quoties præsumitur intentio-
nem legis extendi, & speciem principa-
lem pro genere accepisse, *Layman. lib. 2.*
tract. 1. cap. 15. maxime, quia difficile sit
assignare, quamnam foliorum quantitas
librum constituat.

(Kk) 3

10. Sed

10. Sed quid, si quis Epistolam ab Hæretico de materia Religionis scriptam, vel hæresim continentem, scienter legat, imprimat, vel retineat?

Resp. Ligatur censura Bullæ Layman. ibid. propter adductam rationem periculi, & inobedientiam Ecclesiæ.

11. Idem dicitur, si librum hæretici non continentem hæresim dividas, ut legas ea parte, in qua hæresis non continetur; nam in fraudem legis operaris, & librum hæretici legis, Soufia.

12. Sed quid, si hæresis, quæ erat in libro, inventiatur abrasa, aut ea folia detracta?

Resp. Ligatur censura, quia propter hæresim totus liber est prohibitus, & abrasio non est facta potestate Ecclesiæ, quæ relinquat totum librum liberum ad legendum, vel retinendum; aliàs in potestate cujusque esset libros prohibitos transferre ad non prohibitos.

13. Sed quid, dicendum de libro continente hæresim, edito ante baptismum, si post baptismum Auctor labatur in hæresim; & de libro de Religione tractante, edito, etiam post baptismum, ante lapsum in hæresim?

Resp. Legentes ligantur censura Bullæ, quia sunt libri esus, qui tunc hæreticus est, & de legente verificatur legere librum hæretici, quamvis hæreticus non fuerit tempore compositionis.

14. Quæritur. An excusetur ab excommunicatione legens librum hæretici hæresim continentem, non malo animo, sed ex sola curiositate, aut ad consultandos Hæreticorum errores?

Resp. Negativè, nam verificatur, quod sine Apostolica Sedis licentia legat, Bul-

la non considerat animum, sed factum; nec excusatur, qui est ita in fide firmus, ut moraliter non sit periculum sequendæ hæresis; nec ille idem, qui librum composuit, etiam si ad detestandos, & retractandos errores legat; aut, si statim post ipsam inscriptionem ipsum percurrat, & perniteat; immò tunc, & ut Hæreticus, & ut lector libri Auctoris Hæretici continentis hæresim, duplici excommunicatione Bullæ innodatur. Generaliter nullus omninò finis excusatur, sed semper est adhibenda licentia; nec curiositas ob imminens periculum, & inobedientiam Ecclesiæ, quia graviter peccaminosa.

15. Quæritur. An excommunicatione Bullæ innodetur, qui librum Hæretici hæresim continentem, oculis percurret, cum advertentia mentis ad ea, quæ in eo scripta sunt, quamvis ore nil profert?

Resp. Affirmativè. Soufianu. 11. Carena nu. 54. aliique; nam secundum communem usum ille talis dicitur legere; nam legere secundum Ugolinum non requirit prolationem verborum, sed solum, ut colligantur verba ad sensum percipiendum, quod etiam mente efficitur.

Nec dicatur, quod cum verba exterius non proferat, ejus peccatum non videtur externum; adeoque, nec subiectum dispositioni Ecclesiæ, & censuræ Bullæ, quæ propter actum merè internum non fertur.

Nam illius peccatum est in his actionibus externum, a peritione libri ad legendum, in defixione oculorum, & revolutione foliorum, &c.

16. Sed quid, si legens librum Hæreticum, non intelligat id, quod legit? legi Ruffiani

ficus librum lingua latina scriptum, sed, quod legit, non percipit.

Resp. Suarez excusat à censura; nam illa non est lectura formalis, ad quam exigitur, ut percipiatur, quod legitur: & aliàs uon est infectionis periculum. Sed negamus non inodari: adæquatus finis prohibitionis non est dumtaxat periculum errandi, sed eos Ecclesia prohibet, etiam in odium authoris, & hæresis detestationem: undè legens, facit contra legem prohibentem. Hinc ad censuram incurrandam, non est neesse, quòd legens formaliter legat, sed sat est, ut librum legat: aliàs, si lectio formalis necessaria foret, censuram non incurreret, qui eos retineret, & non legeret, quod falsum est, ex Canone; hæc sententia est tutior.

17. Quæritur. An excommunicationem incurrat, qui librum Hæretici hæresim continentem, vel de Religione tractantem, non ipse legit, sed alteri legendum tradit, mandat, & imperat, ut, Dominus famulo, ut ipsum legentem audiatur?

Resp. Affirmativè, nam Dominus moraliter loquendo, quantum ad effectum, librum per se ipsum legit, licet per alterius ministerium: juxta regul. jur. in 6. qui per alium. Si lectio impunè per alium suppleretur, lex eluderetur; nec mandans, nec jussio Domini legentem ab ea excusat, si sine licentia legat.

18. Sed quid, dicendum de illis, qui audiunt aliquem legentem librum hæreticum, si non jubeant, petant, aut consulant, ut illum legat?

Resp. Incurrunt excommunicationem, quia transgressio præcepti non consistit

proprie in inductione alterius, sed in participatione lectionis per auditum, cit. sum ex Suarez. nu. 28. contra Soufam, & Pueronam; etiam si legens licentiam haberet, quia audiens, dicitur legere, quamvis per alium: & legens peccat cooperando peccato alterius.

19. Quæritur. An parvitas materiae in legendo excuset ab incurso hujus censurae.

Resp. Affirmativè, etiam si liber hæresim contineat; nam est probabile in peccatis, quæ sunt contra fidem, ratione periculi infectionis, quale immuet legenti, dari parvitatem materiæ. Prohibet Ecclesia librum legere, vel communicationem cum Hæreticis ob periculum, ne subvertatur Catholicus; si legas unam, vel alteram lineam, unum, vel alterum verbum proferas, dum desit grave periculum, ex parvitate materiæ excusaris; verum, etiam minima attenduntur, ubi grave periculum imminet: furari obolum secundum se non est mortale, sed ob grave alterius damnum læthale ab omnibus dicitur; legere unam, vel alteram lineam libri prohibiti, non est grave peccatum, sed unicum scienter legere, in qua hæresis contineatur, gravissimum; nec censura vitatur, non modò quia periculum infectionis imminet, verum etiam, quia cum illa linea sit tota causa prohibitionis, inobedientia est gravis; nec à peccato, & censura excusatur, qui scienter in libro prohibito, tractante de Religione, dimidium paginæ legit (& si sit magni voluminis minus sufficit) nam inobedientia contra legem Ecclesiæ, quæ etiam damnat librum in odium Auctoris, gravis est. Vide

de Felic. tom. 2. nu. 363, Campion. par. 2. instruet. cap. 5. nu. 7.

20. Quæritur. *An ligetur censura Bulla, qui legunt Hæreticorum libros, Grammaticos, Poeticos, Historicos, Politicos, &c.*

Resp. Negativè, modò hæresim non contineant, nec de Religione tractent, nam Bulla solum istos legentes huiusmodi censura ligat. Sed innodatur excommunicatione non reservata, contenta in reg. 10. Indicis, ubi hæc sunt: *si quis libros Hæreticorum, vel cuiusvis Auctoris scripta ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata atque prohibita, legerit, si vè habuerit, statim excommunicationis sententiam incurrat: ad istam incurrendam sufficit, legere librum Hæretici, quamvis hæresim non contineat, aut de Religione non tractet. Ut incurratur legendo librum Catholici, necesse est, ut ejus libri sint ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem prohibiti; ex his sequitur, legentem libros Auctoris Catholici, ob res obscenas, & lascivas, in reg. 7. prohibitos, nullam censuram incurrere, sed reus est peccati mortalis, ut ex eadem reg. 10. in fine, ubi: *qui, verò libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, iudicio Episcoporum severè puniatur.**

21. Sed quid, *si quis apud se haberet, vel legeret Sacra Biblia, vel eorum partem aut compendium Historicum, vulgari lingua scriptum?*

Resp. Peccaret mortaliter, modò sine licentia legeret, nec posset absolvi, nisi priùs Ordinatio ipsa redderet, ex reg. 4. Indicis *ver. qui autem?*

In Regula 6. permittuntur antiqui ab Ethnicis conscripti, propter sermonis elegantiam; pueros autem eos legere prohibetur. Libri Origenis, Tertulliani ob specialem utilitatem permittuntur, & jam sunt expurgati *Fel. tom. 2. num. 355.*

22. Quæritur. *An legens Talmud Hebraorum, & libros Cabalisticos censura Bulla ligetur?*

Resp. Negativè, quia Bulla loquitur de legentibus libros Hæreticorum, hæresim continentes, vel de Religione tractantes. Hebræi autem non sunt hæretici; nam ut, quis Hæreticus dicatur, requiritur, ut sit baptizatus: non potest dici ab Ecclesia Dei divisus, qui in Dei Ecclesia numquam fuit. *Carena tit. 14. §. 1. nu. 2.* Christiani tamen legentes, retinentes, imprimentes, & exemplantes excommunicatione Papæ non reservata innodantur, ex reg. 10. Indicis & Const. Clement. VIII. Cum Hæreticorum pridie Kal. Martii 1592.

23. Sed quid, *de legente, & retinente Alcoranum Mahumetis, seu legem Turcarum?*

Resp. Ligatur excommunicatione lata in alleg. 10. regula Indicis, nam certè quamvis liber præfatus non sit auctoris hæretici, tamen falsissima continet doctrina; An autem, tam legens Talmud quam Alcoranum censura, etiam reservata, innodetur? mihi non constat, cum ad manus non habeam Constitutionem Apostolicam, ex qua possim id colligere; idèo me submitto declarationibus S. Matris Ecclesiæ.

24. Quæritur. *An legentes libros Astrologia judiciaria, & scripta Germaniæ, Hydromantia, Aeromantia, Chyr-*

Chyromantia, Necromantia, & Pyromantia, sive, in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, incantationes, artes magica, qua prohibentur in reg. 9. Indicis excommunicentur in Bulla Coena?

Resp. Negativè, modò non sint hæretici auctoris, hæresim continentes, aut de Religione tractent.

Sed dubium est, an ligentur excommunicatione contenta in præfata 10. regula?

Resp. Affirmat Bonac. *nn.* 4. quia præfati libri in regula 9. Ind. damnantur; & videntur damnari ob hæresim, vel falsi dogmatis suspensionem; nam in eis continetur modus recedendi à Catholica fide, adorandi Dæmonem, & similia fidei Catholicæ contraria. Quæ est tutior sententia.

25. Nota, Geomantiam ex Dæmonum industria occulta manifestare ex signis in corpore terrestri apparentibus, ut lapide, ligno, &c. Hydromantiam per signa apparentia in aqua. Aeromantiam per signa apparentia in aere. Chyromantiam per lineas manuum. Necromantiam per fictas mortuorum suscitationes, vel locutiones. Pyromantiam per signa igne. Omnes istæ divinationes, & prædictiones rerum occultarum, & futurarum, quæ naturaliter fieri nequeunt, includunt pactum expressum, vel implicitum cum Dæmone consequenter sunt ab intrinseco malæ, quemadmodum ipsa divinatio Pythonica, qua per homines vivos Dæmon occulta prædicat. Soufa Aphorismi lib. 1. cap. 12. & sequen. Legas Conit. Sixti V. *Cali, & Terra, & sup. cap. 1. nn.* 19.

Marthaucii Cautela Confess.

26. Quæritur. Quomodo Confessarius se gerere debeat cum legentibus & retinentibus libros Hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes?

Resp. Absolvere non potest, quia excommunicatione Bullæ Coenæ ligantur, à qua nisi Summus Pontifex, aut alius de ipsius autoritate absolvit. Vide *cap. 3.*

Item, injungat, ut libros Inquisitoribus deferant; nec numquam absolvi debent (etiam cum possit) nisi realiter, & cum effectu eis, & in eorum defectum, Ordinario libros consignaverint.

Et interroget pœnitentem, an sciat aliquos legere, vel retinere, etiam in alienis domibus, libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes, & dam affirmet, et ante absolutionem præcipiat, ut Inquisitoribus eos infra mensem, denunciaret *jux. cap. 4. nn.* 16.

Deinde inquirat, à quanto tempore apud se libros habeat; quoties legerit, & an aliquibus, & quoties, ac quibus commodaverit.

Denique aperiat gravitatem delicti: quod peccavit læthaliter contra obedientiam Ecclesie & beatam, & contra fidem, propter periculum, cui se exposuit ipsam perdendi; ipsum excitet ad eliciendos actus fidei divinæ, ac alia agat, quæ quis prudens Confessarius in Instructione pœnitentium ante absolutionem non debet omittere, & tunc, si habeat facultatem absolvat.

27. Sed dubitatur, an legens libros prohibitos teneatur seipsum denunciare?

Resp. Negativè: edictum S. Officii al. leg. *cap. 4.* præcipit omnibus, ut denuncient eos, de quibus habent, habuerint.

(L. 1)

vel habebunt notitiam, quod absque debita licentia retineant, legerint, &c. scripta continentia hareses, aut libros hæreticorum tractantes ex professo de Religione, &c. juxta edictum citatum; ex quibus patet onus denunciandi esse ad scientes, non ad habentes, vel legentes; aut reos; habens autem, vel legens, est à Confessario monendus, quod si sponte non compareat coram Sacro Tribunali, & sincere proprium delictum aperiat, sed ab alio se juridice denunciari sinat, non evitabit penas, quas benigne sponte comparentibus remittit.

28. Sed queritur. *An reus in legendo, & retinendo prefatos libros, teneatur demonstrare complicem?*

Resp. Affirmative. & ne ipse postea patiat ex subsecutura Confessione alterius Complicis, cum Confessarius infirmitat, ut prius sponte compareat proprio delicto, ipsum non diminute aperiendo, sed cum omnibus adminiculis, & circumstantiis, & postea complicem denunciaret.

29. Queritur. *Quomodo tempore Jubilæi se gerere debeat Confessarius cum legentibus libros prefatos, si que datur facultas absolventi ab omnibus casibus, etiam in Bulla Cœne contentis?*

Resp. Interrogat, an, quando legerit librum, haresin continentem, habuerit etiam errorem in intellectu contra fidem, & dum fatetur, absolvi non debet, quia est hæreticus formalis, etiam externus; ab haresi autem formali vigote Jubilæi nullus absolvi potest, nisi expressè id in Bulla concedatur, prout expressè sequenti Congr. S. Officii decreto: Sanctiss. D. N. Alex. Papæ VII. sub die 17.

Maji 1656. cum crimen haresis, præ ceteris gravissimum, specialis nota dignum sit, decrevit facultatem absolventi ab haresi in Jubilæis, vel aliis similibus, concessio- nibus non censeret comprehensam, nisi præcisè verbis concedatur facultas absolventi ab haresi.

Si verò haresim in intellectu non habuerit, absolvat ab excommunicatione incurta sed prius curet ut realiter, & cum effectu Inquisitori libros consignet.

30. Queritur. *Quomodo se gerere debeat Confessarius cum legente alios libros in Indice librorum prohibitos, ut continent res aliquas lascivas, &c.*

Resp. Interrogat, an, quando legerit habuerit errorem in intellectu, credendo non esse in Ecclesia Dei authoritatem prohibendi, & damnandi libros, nec posse eos damnare; nam tunc erit innotatus excommunicatione Bullæ Cœnæ, & formaliter hæreticus, cum hæreticem sit dicere in Dei Ecclesia eam potestatem non reperiri. Ex actibus Apostolorum cap. 19. refertur plures libros fuisse combustos: res est certa.

Si sine errore, interrogat, ut supra n. 26. ver. Deinde, &c. & an eorum occasione carnaliter peccaverit, saltem per delectationes sensuales, quoties, & erga quos, vel quas passus sit.

Item querit, ut ante absolutionem libros Inquisitori realiter, & cum effectu consignet; nec absolvi debent, qui volunt retinere libros continentés res lascivas & bonis moribus contrarias, ratione periculi peccandi mortaliter.

31. An autem retinentes libros ob res lascivas prohibitos sint denunciandi S. Officio?

Resp.

Resp. Affirmativè, si sint de hæresi suspecti; alias negat Carena *num. 60.* nam non videntur comprehendi in edicto S. Officii; verum tunc ejusdem S. Tribunalis determinationi submitto.

32. *Quæritur. Contra quam virtutem peccet, qui legit, & retinet libros prohibitos?*

Resp. Si libri sunt primæ classis, hæretici nimirum auctoris, continentes hæresim, de Religione tractent, aut damnati, propter falsi dogmatis suspensionem, peccat contra fidem, quia se exponit periculo illam perdendi; nam fides obligat non modò ad non discredenda, quæ

Deus revelavit, & Ecclesia Catholica, ut credenda, proponit, vel ad non dubitandum de illis; verum & ad non se exponendum periculo ipsam amittendi; & contra obedientiam, quæ Ecclesiæ præcipienti debetur.

Si verò sint secundæ classis, & prohibiti ob res lascivias, & obscenas, peccat contra castitatem, quæ obligat etiam ad non se exponendum periculo peccandi carnaliter, vel in re, vel affectu: unde regula generalis est, quod qui se exponit periculo peccandi, peccat eadem specie peccati, cujus periculo se exponit. Et hæc sunt satis de libro primo.

